

Российско-польская научная конференция
Polsko-rosyjska konferencja naukowa

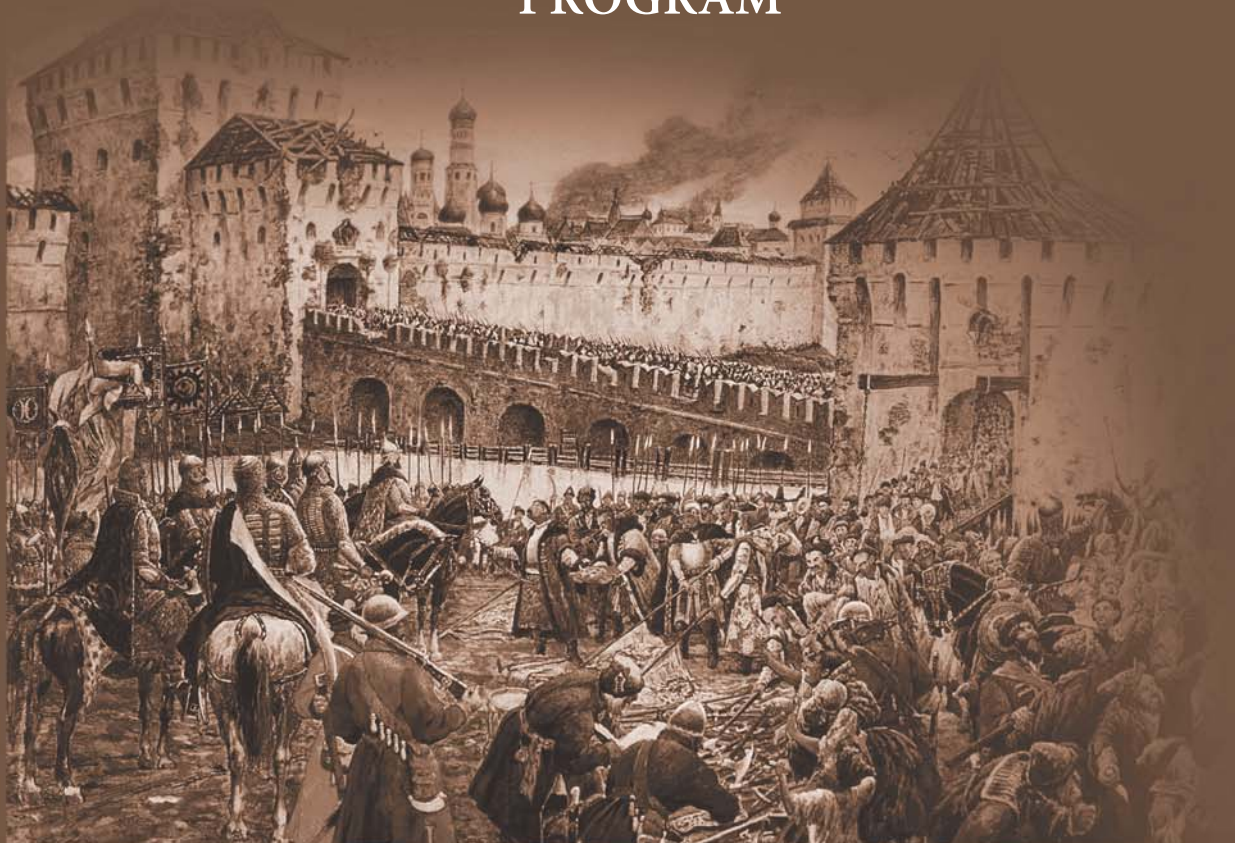
**Смута в России и Потоп в Речи Посполитой:
опыт преодоления государственного
кризиса в XVII столетии**

Москва, 24–26 октября 2012 г.

**Smuta w Rosji i Potop w Rzeczypospolitej:
przykłady przezwyciężenia kryzysu państwa
w XVII wieku**

Moskwa, 24–26 października 2012 r.

**ПРОГРАММА
PROGRAM**

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia
Центр польско-росийского диалога и согласия

Фонд «Российско-польский центр диалога и согласия»
Fundacja „Rosyjsko-Polskie Centrum Dialogu i Porozumienia“

Федеральное архивное агентство
Federalna Agencja ds. Archiwów

Институт российской истории Российской академии наук
Instytut Historii Rosji Rosyjskiej Akademii Nauk

Московский государственный институт
международных отношений (университет) МИД России
Moskiewski Państwowy Instytut Stosunków Międzynarodowych (uniwersytet) MSZ Rosji

ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ УЧАСТНИКОВ INFORMACJA DLA UCZESTNIKÓW KONFERENCJI

Регламент выступления — 15 мин.

Вопросы–ответы по докладу — до 5 мин.

Выступление в панельной дискуссии — до 10 мин.

Czas wystąpienia — 15 min.

Pytania i odpowiedzi — do 5 min.

Czas wystąpienia w dyskusji panelowej — do 10 min.

---

24 октября (среда)
24 października (środa)

Конференц-зал федеральных архивов в г. Москве,
ул. Большая Пироговская, д. 17

Sala konferencyjna Federalnych Archiwów w Moskwie,
ul. Bolszaja Pirogowskaja 17

13:00–14:30 Презентация интернет-проекта и новых изданий по истории
Смутного времени в России начала XVII в.

13:00–14:30 Prezentacja internetowego projektu oraz nowych publikacji dotyczących
historii Smuty w Rosji początku XVII wieku

Выставочный зал федеральных архивов в г. Москве,
ул. Большая Пироговская, д. 17

Sala wystawowa Federalnych Archiwów w Moskwie,
ul. Bolszaja Pirogowskaja 17

15:00–16:30 Открытие историко-документальной выставки «Преодоление Смуты
в России в начале XVII века»

15:00–16:30 Otwarcie historyczno-dokumentalnej wystawy pt. «Przezwyciężenie Smuty
w początku XVII wieku»

25 октября (четверг)
25 października (czwartek)

Московский государственный институт
международных отношений (университет) МИД России,
проспект Вернадского, д. 76, старый корпус, зал 2
Moskiewski Państwowy Instytut
Stosunków Międzynarodowych (uniwersytet) MSZ Rosji,
Prospekt Wernadskiego, 76, stary budynek, sala 2

9:00–9:30 Регистрация участников
9:00–9:30 Rejestracja uczestników konferencji

9:30–10:00 Открытие конференции
9:30–10:00 Otwarcie konferencji

Торкунов Анатолий Васильевич

академик РАН, ректор Московского государственного института
международных отношений (университета) МИД России,
сопредседатель Российско-польской группы по сложным
вопросам

Akademik RAN Anatolij Torkunow

ректор Moskiewskiego Państwowego Instytutu Stosunków Międzynarodowych,
współprzewodniczący Polsko-Rosyjskiej Grupy do Spraw Trudnych

Дембский Славомир

доктор, директор Центра польско-российского диалога и согласия

Dr Sławomir Dębski

Dyrektor Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Стегний Петр Владимирович

доктор исторических наук, директор Фонда «Российско-польский центр диалога и согласия»

Dr hab. Piotr Stiegnij

Dyrektor Fundacji „Rosyjsko-Polskie Centrum Dialogu i Porozumienia”

Артизов Андрей Николаевич

доктор исторических наук, руководитель Федерального архивного агентства

Dr hab. Andriej Artizow

Szef Federalnej Agencji Archiwalnej

Петров Юрий Александрович

доктор исторических наук, директор Института российской истории РАН

Dr hab. Jurij Pietrow

Dyrektor Instytutu Historii Rosji RAN

Панель 1

Государство, общество и церковь в России и Речи Посполитой в условиях государственного кризиса XVII столетия

Panel 1

Państwo, społeczeństwo oraz cerkiew w Rosji i kościół w Rzeczypospolitej w warunkach kryzysu państwa XVII w.

Ведущие

профессор Анджей Закжевский,
кандидат исторических наук Андрей Викторович Юрасов

Prowadzący

prof. Andrzej Zakrzewski, dr Andriej Jurasow

10:00–11:00 Первое заседание (панель 1)

10:00–11:00 Sesja pierwsza (panel 1)

Граля Хероним, доктор (Варшавский университет)

Возрождение из небытия: Смута и Потоп на перепутьях национальных мифологий

Dr Hieronim Grala (Uniwersytet Warszawski)

Odrodzenie w upadku: Smuta i Potop czyli na bezdrożach narodowej mitologii

Флоря Борис Николаевич, член-корреспондент РАН
(Москва, Институт славяноведения РАН)

Русское общество в Смуту начала XVII века

Prof. Boris Floria (Moskwa, Instytut Słowianoznawstwa RAN)

Społeczeństwo rosyjskie w okresie Smuty (początek XVII wieku)

Эскин Юрий Моисеевич (Москва, Российский государственный архив древних актов)

Дмитрий Пожарский — человек-символ Великой Смуты

Jurij Eskin (Moskwa, Rosyjskie Państwowe Archiwum Akt Dawnych)

Dymitr Pożarski — symboliczna postać Wielkiej Smuty

11:00–11:30 Кофе-брейк

11:00–11:30 Przerwa kawowa

11:30–13:30 Второе заседание (панель 1)

11:30–13:30 Sesja druga (panel 1)

Козляков Вячеслав Николаевич, доктор исторических наук, профессор
(Рязань, Рязанский государственный педагогический университет)

Великая Смута — бунт «обычных» людей?

Prof. Waczesław Kozliakow (Riazański Uniwersytet Państwowy)

Wielka Smuta — bunt „zwykłych” ludzi?

Тюменцев Игорь Олегович, доктор исторических наук, профессор (Волгоградский филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации)

«Тушинцы» — коллективный портрет

Prof. Igor Tiumiencew (Wołgogradzka Filia Rosyjskiej Akademii Gospodarki Narodowej i Państwowej Służby przy Prezydencie Federacji Rosyjskiej)

„Tuszyńcy”: portret zbiorowy

Назаров Владислав Дмитриевич
(Москва, Институт всеобщей истории РАН)

Провинциальное дворянство в Смуту в России в начале XVII века

Władisław Nazarow (Moskwa, Instytut Historii Powszechnej RAN)

Rosyjska szlachta prowincjonalna podczas Smuty na początku XVII wiek

Аракчеев Владимир Анатольевич, доктор исторических наук
(Псковский государственный университет)

Русский город в гражданской войне: Псков в Смутное время

Dr hab. Władimir Arakczejew (Pskowski Uniwersytet Państwowy)

Rosyjskie miasto wobec wojny domowej: Psków w czasie Smuty

Булычев Андрей Алексеевич (Москва, Российский государственный архив древних актов)

Православные в Смуте: Русская церковь во время «литовского» православия

Andriej Bułyczew (Moskwa, Rosyjskie Państwowe Archiwum Akt Dawnych)

Wyznawcy prawosławia podczas Smuty: rosyjska cerkiew w okresie „litewskiego” prawosławia

Павлов Андрей Павлович, доктор исторических наук (Санкт-Петербургский государственный университет)

Государев двор в первые годы царствования Михаила Романова: на путях выхода из политического кризиса Смуты

Dr hab. Andriej Pawłow (Państwowy Uniwersytet Petersburski)

„Gosudariew dwor” w pierwszych latach panowania Michała Romanowa: drogi wychodzenia z politycznego kryzysu Smuty

13:30–14:30 Обед

13:30–14:30 Obiad

14:30–15:10 Третье заседание (панель 1)

14:30–15:10 Sesja trzecia (panel 1)

Лисейцев Дмитрий Владимирович, доктор исторических наук (Москва, Институт российской истории РАН)

Приказной строй Московского государства эпохи Смуты

Dr hab. Dmitrij Lisiejcew (Moskwa, Instytut Historii Rosji RAN)

System prikazów w Państwie Moskiewskim w czasie Smuty

Петров Константин Васильевич, кандидат исторических наук (Санкт-Петербург, Российская национальная библиотека)

Делопроизводство Разрядного приказа в эпоху Смуты

Dr Konstantin Pietrow (Petersburg, Rosyjska Biblioteka Narodowa)

Działalność Urzędu Wojskowego (Razriadnyj prikaz) w epoce Smuty

Панель 2

Смута в России и Потоп в Речи Посполитой в контексте международных отношений и войн XVII столетия

Panel 2

Smuta i Potop w kontekście stosunków międzynarodowych i wojen XVII stulecia

Ведущие

профессор Мирослав Нагельский,
кандидат исторических наук Александр Витальевич Малов

Prowadzący

prof. Mirosław Nagielski, dr Aleksandr Małow

15:15–17:00 Первое заседание (панель 2)

15:15–17:00 Sesja pierwsza (panel 2)

Нагельский Мирослав, профессор (Варшавский университет)

Смута и Потоп — международный контекст

Prof. Mirosław Nagielski (Uniwersytet Warszawski)

Wielka Smuta i Potop — kontekst międzynarodowy

Кулецкий Михал, доктор (Варшава, Главный архив древних актов)

Соседские конфликты или этнические войны: вокруг польско-московского противостояния в XVII веке

Dr Michał Kulecki (Archiwum główne akt dawnych, Warszawa)

Konflikty sąsiedzkie czy wojny etniczne: wokół rywalizacji polsko-moskiewskiej w XVII wiek

Пшепюрка Анджей Гжегож (Варшавский университет)

Поляки на службе самозванцев

Andrzej Przepiórka (Uniwersytet Warszawski)

Połacy na służbie Samozwańców

Бохун Томаш, доктор (Варшава, журнал «Mówią Wieki»)

Судьба польского гарнизона московского Кремля в сношениях с политическими лидерами и силами России и Речи Посполитой в 1610–1612 гг.

Dr Tomasz Bohun (Warszawa, „Mówią Wieki”)

Dole i niedole polskiego garnizonu na Kremlu: kontakty z politycznymi przywódcami i siłami Rosji i Rzeczypospolitej 1610–1612

Скобелкин Олег Владимирович, кандидат исторических наук
(Воронежский государственный университет)

**Европейцы на русской военной службе в эпоху Смуты:
ожидания и реальность**

Dr Oleg Skobiełkin (Państwowy Uniwersytet Woroneski)

Europejscy najemnicy w armii rosyjskiej w czasie Smuty: zderzenie z rzeczywistością

17:00–17:30 Кофе-брейк

17:00–17:30 Przerwa kawowa

17:30–18:30 Второе заседание (панель 2)

17:30–18:30 Sesja druga (panel 2)

Борек Петр, профессор (Краковский педагогический университет)

**Якуб Собеский — реляция об экспедиции королевича Владислава
за царским венцом**

Prof. Piotr Borek (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie im. KEN)

Jakub Sobieski — relacja o wyprawie królewicza Władysława po koronę carów

Маевский Анджей Адам (Варшавский университет)

Последний поход на Москву (экспедиция 1617–1618 гг.)

Andrzej Majewski (Uniwersytet Warszawski)

Ostatni pochód na Moskwę (wyprawa 1617–1618)

Малов Александр Витальевич, кандидат исторических наук
(Москва, Институт российской истории РАН)

Выходцы из Речи Посполитой на службе царя Михаила Федоровича

Dr Aleksandr Małow (Moskwa, Instytut Historii Rosji RAN)

Wychodźcy z Rzeczypospolitej w służbie cara Michała Romanowa

18:30 Отъезд участников конференции в Посольство Республики Польша
в Российской Федерации

18:30 Wyjazd uczestników konferencji do Ambasady RP w Moskwie

Посольство Республики Польша в Российской Федерации,
ул. Климашкина, д. 4
Ambasada RP w Moskwie, ul. Klimaszkina 4

19:00 Прием участников конференции в Посольстве Республики Польша
в Российской Федерации

19:00 Przyjęcie dla uczestników konferencji w Ambasadzie RP w Moskwie

26 октября (пятница) 26 października (piątek)

Московский государственный институт
международных отношений (университет) МИД России,
проспект Вернадского, д. 76, новый корпус, аудитория 423

Moskiewski Państwowy Instytut
Stosunków Międzynarodowych (uniwersytet) MSZ Rosji,
Prospekt Wernadskiego, 76, nowy budynek, sala 423

09:30–11:30 Третье заседание (панель 2)

09:30–11:30 Sesja trzecia (panel 2)

Курбатов Олег Александрович, кандидат исторических наук
(Москва, Российский государственный архив древних актов)

**Шляхта ВКЛ на царской службе во время войны России с Речью Посполитой
1654–1667 гг.**

Dr Oleg Kurbatow (Moskwa, Rosyjskie Państwowe Archiwum Akt Dawnych)

Szlachta litewska w carskiej służbie w czasie wojny rosyjsko-polskiej 1654–1667

Закжевский Анджей, профессор (Варшавский университет)

**Компромисс или измена: шляхта ВКЛ во время шведской и московской
оккупации 1655–1658 гг.**

Prof. Andrzej Zakrzewski (Uniwersytet Warszawski)

**Kompromis czy zdrada: szlachta WXL wobec okupacji szwedzkiej
i moskiewskiej 1655–1658**

Ноздрин Олег Яковлевич, кандидат исторических наук (Орловский филиал
Российской академии народного хозяйства и государственной службы при
Президенте Российской Федерации)

**Шотландцы на службе России — Речи Посполитой — Швеции
в эпоху Потопа**

Dr Oleg Nozdrin (Orłowska Filia Rosyjskiej Akademii Gospodarki Narodowej i Państwowej
Służby przy Prezydencie Federacji Rosyjskiej)

Szkoci w armiach rosyjskiej, polskiej i szwedzkiej w czasie Potopu

Колодзейчик Дариуш, профессор (Варшавский университет)

Смута и Потоп в крымском и османском видении

Prof. Dariusz Kołodziejczyk (Uniwersytet Warszawski)

Smuta i Potop: perspektywa krymsko-osmańska

Беляков Андрей Васильевич, кандидат исторических наук

(Филиал Московского психолого-социального университета в г. Рязани)

Российские служилые татары в войнах с Речью Посполитой и Швецией в XVII веке

Dr Andriej Bieliakow (Filia Moskiewskiego Uniwersytetu Psychologiczno-Społecznego w Riazaniu)

Rosyjscy Tatarzy służebni podczas wojen z Rzeczpospolitą i ze Szwecją w XVII wiek

11:30–12:00 Кофе-брейк

11:30–12:00 Przerwa kawowa

Панель 3

Народы Восточной Европы в эпоху Смуты в России и Потопа в Речи Посполитой: самосознание и взаимное восприятие в исторической ретроспективе

Panel 3

Społeczeństwa Europy Wschodniej w czasie Smuty i Potopu: samoświadomość i wzajemne postrzeganie w perspektywie historycznej

12:00–14:00 Панельное заседание

12:00–14:00 Sesja pierwsza (panel 3)

Ведущие

доктор Хероним Граля,

доктор исторических наук, профессор Николай Михайлович Рогожин

Prowadzący

dr Hieronim Grala, dr hab., prof. Nikolaj Rogożin

Хемперек Дариуш, профессор (Университет Марии Кюри-Складовской в г. Люблине)

Великая Смута в польской литературе начала XVII века: образ государства и его жителей

Prof. Dariusz Chemperek (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Wielka Smuta w literaturze polskiej początków XVII wieku: obraz państwa i jego mieszkańców

Лашкевич Хуберт, профессор (Католический университет в г. Люблине)

Котошихин и Коховский — два взгляда на историю

Prof. Hubert Łaszkiwicz (Katolicki Uniwersytet Lubelski)

Kotoszychin i Kochowski: dwa spojrzenia na historię

Кролл Петр, доктор (Варшавский университет)

«Ad maiorem Polonorum gloriam»: Кирхгольм и Клушин в иконографии XVII века

Dr Piotr Kroll (Uniwersytet Warszawski)

„Ad maiorem Polonorum gloriam“: Kircholm i Kłuszyn w ikonografii XVII wiek

Пудалов Борис Моисеевич, кандидат филологических наук (Комитет по делам архивов Нижегородской области)

История Второго ополчения в трудах российских историков

Dr Boris Pudałow (Komitet do Spraw Archiwów w Niżnym Nowogrodzie)

Historia pospolitego ruszenia księcia Pożarskiego i kupca Minina w pracach rosyjskich historyków

Блаховская Катажина, доктор хабилитованый (Варшавский университет)

Смута и Потоп в польских школьных учебниках

Dr hab. Katarzyna Włachowska (Uniwersytet Warszawski)

Wielka Smuta i Potop w polskich podręcznikach szkolnych

Филюшкин Александр Ильич, доктор исторических наук, профессор (Санкт-Петербургский университет)

Смута и Потоп в российских школьных учебниках

Dr hab., prof. Aleksandr Filuszkin (Państwowy Uniwersytet Petersburski)

Smuta i Potop w rosyjskich podręcznikach szkolnych

14:00–15:00 Обед

14:00–15:00 Obiad

15:00–16:30 Панельная дискуссия (панель 1)

15:00–16:30 Dyskusja panelowa (panel 1)

Панель 1

Смута в России и Потоп в Речи Посполитой: причины и последствия государственного кризиса в XVII столетии

Panel 1

Smuta w Rosji i Potop w Rzeczypospolitej: geneza i następstwo kryzysu państwa w XVII stuleciu

Модератор

доктор Лукаш Адамский

Moderator

dr Łukasz Adamski

Ведущие

член-корреспондент РАН Борис Николаевич Флоря, профессор Хуберт Лашкевич, доктор Хероним Граля, Владислав Дмитриевич Назаров, доцент Татьяна Васильевна Черникова

Dyskutanci

prof. Boris Floria, prof. Hubert Łaszkievicz, dr Hieronim Grala, Władisław Nazarow, Tatiana Czernikowa

16:30–17:00 Кофе-брейк

16:30–17:00 Przerwa kawowa

17:00–18:30 Панельная дискуссия (панель 2)

17:00–18:30 Dyskusja panelowa (panel 2)

Панель 2

Смута и Потоп: между исторической традицией и народным сознанием

Panel 2

Smuta i Potop: międzyhistoryczną tradycją i narodowym mitem

Модератор

доктор исторических наук Петр Владимирович Стегний

Moderator

dr hab. Piotr Stiegnij

Ведущие

доктор habilitованный Катажина Блаховская, профессор Александр Ильич Филюшкин, кандидат филологических наук Борис Моисеевич Пудалов, доктор Петр Кролл

Dyskutanci

dr hab. Katarzyna Włachowska, prof. Aleksandr Filuszkin, dr Boris Pudałow, dr Piotr Kroll

18:30–19:30 Подведение итогов и закрытие конференции

18:30–19:30 Podsumowanie i zakończenie konferencji

20:00–22:00 Прием участников конференции

20:00–22:00 Przyjęcie dla uczestników konferencji

Для заметок
Dla notatek

